

Сәтбаев қаласы бойынша коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормаларын есептеудің қағидаларын бекіту туралы

Қарағанды облысы Сәтбаев қаласының әкімдігінің 2022 жылғы 18 сәуірдегі № 27/01 қаулысы

Қазақстан Республикасының Экология кодексінің 365-бабы 4-тармағының 6) тармақшасына және Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің 2021 жылғы 1 қыркүйектегі № 347 "Коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормаларын есептеудің үлгілік қағидаларын бекіту туралы" бұйрығына сәйкес Сәтбаев қаласының әкімдігі ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:

1. Сәтбаев қаласы бойынша коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормаларын есептеудің қағидалары осы қаулының қосымшасына сәйкес бекітілсін.

2. "Сәтбаев қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы, жолаушылар көлігі, автомобиль жолдары бөлімі" мемлекеттік мекемесі заңнамамен белгіленген тәртіпте осы қаулының Сәтбаев әкімінің интернет-ресурсында орналастырылуын қамтамасыз етсін.

3. Осы қаулының орындалуын бақылау Сәтбаев қала әкімінің жетекшілік жасайтын орынбасарына жүктелсін.

4. Осы қаулы алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі.

Сәтбаев қаласының әкімі

A.A. Ыдырысов

Сәтбаев қаласының әкімі

2022 жылғы 18 сәуір

№ 27/01 қаулысына қос

Сәтбаев қаласы бойынша коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормаларын

есептеудің қағидалары

1-тaraу. Жалпы ережелер

1. Осы Коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормаларын есептеудің үлгілік қағидалары (бұдан әрі – Қағидалар) Қазақстан Республикасының Экология кодексінің 365-бабы 2-тармағының 2) тармақшасына сәйкес өзірленді және коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормаларын есептеудің тәртібін айқындайды.

2. Коммуналдық қалдықтар деп мынадай тұтыну қалдықтары түсініледі:

1) өзгелермен қатар қағаз бен картонды, шыныны, металдарды, пластмассаны, органикалық қалдықтарды, суректі, тоқыманы, қаптаманы, пайдаланылған электр

және электрондық жабдықтарды, батареялар мен аккумуляторларды қоса алғанда, үй шаруашылықтарының аралас қалдықтары мен бөлек жиналған қалдықтар;

2) егер аралас қалдықтар және басқа көздерден бөлек жиналған қалдықтар өзінің сипаты мен құрамы бойынша үй шаруашылықтарының қалдықтарына үқсас болса, осындай қалдықтар.

Коммуналдық қалдықтарға өндіріс, ауыл шаруашылығы, орман шаруашылығы, балық аулау, септиктер мен көріз желілері, сондай-ақ сарқынды судың тұнбасын қоса алғанда, тазарту құрылышайлары қалдықтары, пайдаланудан шығып қалған көлік құралдары немесе құрылым қалдықтары кірмейді.

Тұтыну қалдықтарына адамның тыныс-тіршілік әрекеті нәтижесінде түзілген қалдықтар, өзінің тұтыну қасиеттерін толық немесе ішінера жоғалтқан өнімдер және (немесе) бұйымдар, олардың қаптамасы және агрегаттық жай-күйіне қарамастан жарамдылық не пайдалану мерзімі біткен, сондай-ақ меншік иесі өз бетінше физикалық түрде құтылған не тұтыну қалдықтарының қатарына құжатпен аударған өзге де заттар немесе олардың қалдықтары жатады.

3. Коммуналдық қалдықтардың қауіпті құрауыштары (электрондық және электр жабдықтар, құрамында сынап бар қалдықтар, батарейкалар, аккумуляторлар және өзге де қауіпті құрамастар) бөлек жиналуға және арнайы бейімделген кәсіпорындарға қалпына келтіруге берілуге тиіс.

2-тарау. Коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормаларын есептеу тәртібі

4. Коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормалары тұрғын үй қорының барлық объектілері, тұрғын емес үй-жайлар үшін жеке-жеке белгіленеді.

5. Коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормалары осы Қағидаларға 1-қосымшаға сәйкес тұрғын үй қорының барлық объектілері үшін және тұрғын емес үй-жайлар бойынша анықталады.

6. Коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормалары кейіннен есептік бірлікке жинақталу көлемін кейін есептей отырып, заттай өлшеу жүргізу жолымен анықталады.

7. Заттай өлшеулер жүргізу үшін көріктендіру әртүрлі деңгейі бар екі үлгідегі тұрғын үй қорының объектілері бөлінеді:

1) тұтынушыларға коммуналдық қызметтерді ұсыну үшін пайдаланылатын үйішілік инженерлік коммуникациялары мен жабдықтары бар жайлы тұрғын үй;

2) тұтынушыларға коммуналдық қызмет көрсету үшін пайдаланылатын үйішілік инженерлік коммуникациялары мен жабдықтары жоқ жайлы емес тұрғын үй.

8. Халықтан түзілетін коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормаларын айқындау үшін тұрғын халықтың мынадай саны бар участеклер бөлінеді:

тұрғындарының саны 300 мың адамға дейінгі елді мекендерде участеклер абаттандырудың әрбір түрі бойынша тұрғындардың жалпы санының 2%-ын қамти отырып таңдалады;

халқының саны 300-ден 500 мың адамға дейінгі елді мекендерде – 1 %;

тұрғындарының саны 500 мың адамнан асатын елді мекендерде – 0,5% (оның ішінде жайлыш емес сектор бойынша кемінде 500 адам).

9. Таңдал алынған объектілерде өлшеу жүргізу алдында жергілікті атқарушы органдар коммуналдық қалдықтарды жинау мен шығаруды жүзеге асыратын ұйымдармен бірлесіп, осы Қағидаларға 2-қосымшага сәйкес нысандар бойынша тұрғын қоры мен тұрғын емес үй-жайлардың коммуналдық паспортын жасайды.

10. Түзілген және жинақталған коммуналдық қалдықтардың массасы мен көлемін анықтау үшін өлшеу сыйзышы мен салмақ өлшеу жабдығы пайдаланылады.

11. Өлшеу алдында контейнердегі қалдықтар коммуналдық қалдықтарды жинау мен шығаруды жүзеге асыратын ұйыммен теңестіріледі және өлшеу сыйзышының көмегімен қалдықтардың көлемі анықталады.

12. Жинақталған қалдықтардың массасы толтырылған контейнерлерді өлшеу және коммуналдық қалдықтарды жинау мен шығаруды жүзеге асыратын ұйымның бос контейнердің массасын одан әрі шегеру жолымен айқындалады.

13. Бір участекде түзілген және жинақталған қалдықтардың жалпы көлемі арнайы техниканың (қоқыс тасығыштың) шанағын толтырған және басқа участеклерден қоқысты тиесін мүмкін болмаған кезде, қалдықтардың массасын қоқыс тиелген және бос машиналарды автомобиль таразысында өлшеу жолымен анықтауга жол беріледі.

14. Түзілген және жинақталған қалдықтардың массасы мен көлемі жөніндегі деректерді жергілікті атқарушы орган Қағидаларға 3-қосымшага сәйкес нысан бойынша бастапқы жазба бланкісіне енгізеді.

15. Өлшеу бойынша бастапқы материалдарды өндегеннен кейін әрбір объектінің алынған деректері (massасы, көлемі) аптаның күндері бойынша қосылады және жергілікті атқарушы орган Қағидаларға 4-қосымшага сәйкес нысан бойынша коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуының жиынтық маусымдық ведомосына енгізеді.

16. Маусымдық өлшеулер жүргізілгеннен кейін жергілікті атқарушы орган осы Қағидаларға 5-қосымшага сәйкес нысан бойынша коммуналдық

қалдықтардың түзілуі мен жинақталуының жиынтық жылдық ведомосына деректерді (масса, көлем) енгізеді.

17. Белгілі бір объекті бойынша өлшеу болжанып отырған коммуналдық қалдықтарды жинағанда басқа объектілердің коммуналдық қалдықтары араласып кетпеуге.

18. Қалдықтардың жинақталуын анықтаған кезде бірдей сыйымдылықтағы стандартты контейнерлер пайдаланылады. Қалдықтарды барынша толық есепке алу және біркелкі емес түзілу мен жинақталу коэффициентін анықтауға қосымша контейнерлер орнату көзделеді, оларды орнату қажеттілігі мен олардың саны тандап алынған участкерді тексерген кезде нақтыланады.

Барлық контейнерлер толығымен тазалануы керек:

- 1) күн сайын әкету кезінде – өлшеу басталғанға дейін бір тәулік бұрын;
- 2) кесте бойынша әкету кезінде күн сайын – кесте бойынша әкетудің соңғы күні өлшеу аптасының алдында.

19. Өлшеу басталғанға дейін бір тәулік бұрын коммуналдық қалдықтарды жинау мен шығаруды жүзеге асыратын үйым барлық контейнерлерді толық тазартуы тиіс.

20. Өлшеу бойынша бастапқы материалдарды өндөу олар жүргізілгеннен кейін келесі күннен кешіктірілмей жүргізіледі.

3-тaraу. Коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормаларын есептеу

21. Коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормаларын есептеу былайша жүргізіледі:

1) бір тәулікте объектіде коммуналдық қалдықтарды жинақтауға арналған бір контейнерде түзілген және жинақталған қалдықтардың көлемін анықтау (Vконт., M3):

$$V_{\text{конт}} = h * S$$

мұндағы h - контейнердің түбінен бастап жинақталған коммуналдық қалдықтардың жоғарғы нүктесіне дейінгі биіктік, м;

S – контейнер түбінің алаңы, м²;

2) контейнерлік алаңда коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуының жалпы көлемін анықтау ($V_{\text{тәу}}$, м³), егер контейнерлік алаңда коммуналдық қалдықтарды жинақтауға арналған контейнерлердің саны бірден артық болса:

$$V_{\text{тәу}} = V_{\text{конт1}} + V_{\text{конт2}} + V_{\text{конт3}} \dots$$

мұндағы $V_{\text{конт1}}$, $V_{\text{конт2}}$, $V_{\text{конт3}}$ – контейнерлік алаңда орналасқан әрбір контейнер бойынша коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуының тәуліктік көлемі. Есептеу контейнерлік алаңда орналасқан контейнердің санына байланысты жүргізіледі;

3) коммуналдық қалдықтарды жинақтауға арналған контейнерде жинақталған коммуналдық қалдықтардың тәуліктік массасын анықтау (тконт., кг) мынадай формула бойынша жүргізіледі:

тконт=т3- тп

мұндағы т3– қалдықтар тиелген контейнердің массасы, кг;

тп– қалдықтардан бос контейнердің массасы, кг;

4) объектіде түзілген коммуналдық қалдықтардың тәуліктік массасын анықтау (ттәу., кг) мынадай формула бойынша жүргізіледі:

ттәу=тконт1+тконт2+тконт3...

мұндағы тконт1, тконт2, тконт3 - контейнерлік аланда орналасқан әрбір контейнер бойынша коммуналдық қалдықтардың тәуліктік массасы. Есептеу контейнерлік аланда орналасқан контейнерлердің санына байланысты жүргізіледі;

5) өлшеулер контейнерлік алаңдан қалдықтарды шығарғанға дейін тәуліктің бір уақытында жүргізіледі. Өлшеулерді жүргізу кезеңі: жеті күн (үзіліссіз).

Өлшеулерді жүргізу мерзімдері: қыс-желтоқсан, қаңтар, ақпан; көктем-наурыз, сәуір, мамыр; жаз-маусым, шілде, тамыз; күз-қыркүйек, қазан, қараша.

Маусымдық кезең ішінде объектіде түзілген коммуналдық қалдықтардың көлемін анықтау (Vмаус, м3) мынадай формула бойынша жүргізіледі:

Vмаус=Vтәу1+ Vтәу2+....+ Vтәу7

мұндағы Vтәу1, Vтәу2 – белгілі бір маусымда әр тәулік ішінде объектіде пайда болған коммуналдық қалдықтардың көлемі;

6) маусымдық кезең ішінде объектіде пайда болған коммуналдық қалдықтардың көлемін анықтау (тмаус, кг) мынадай формула бойынша жүргізіледі:

тмаус=ттәу1+ ттәу2+...+ ттәу7

мұндағы ттәу1 ттәу2 – белгілі бір маусымда тәулік ішінде объектідегі коммуналдық қалдықтардың массасы;

7) объектіде коммуналдық қалдықтардың түзілу көздерінің санынан коммуналдық қалдықтардың орташа маусымдық нормасын анықтау мынадай формула бойынша жүргізіледі:

көлемі бойынша (Vтм, м3):

Vтм = Vмаус/(nxa)

массасы бойынша (ттм, кг):

ттм = тмаус/(nxa)

мұндағы n - маусымдық кезең ішінде бақылау тәулігінің саны;

a – есептік бірліктің саны.

8) объектіде есептік бірлікке коммуналдық қалдықтардың тәуліктік орташа жылдық нормасын анықтау мынадай формула бойынша жүргізіледі:

көлемі бойынша ($V_{том}$, м³):

$$V_{том} = (V_{ктм} + V_{ктм} + V_{жтм} + V_{кутм})/n$$

массасы бойынша ($m_{том}$, кг):

$$m_{том} = (m_{ктм} + m_{ктм} + m_{жтм} + m_{кутм})/n$$

мұндағы жоғарғы индекстер "қ", "к", "ж", "ку" – қыста – "қ", көктемде – "к", жазда – "ж", күзде "ку" – есептік бірлікте тиісінше қалдықтар пайда болуының тәуліктік орташа маусымдық нормативтерін білдіреді;

n – қалдықтар пайда болған маусымның саны ($n=4$).

9) Объектіде есептік бірлікте коммуналдық қалдықтардың пайда болуымен жинақталуының жылдық нормасын анықтау мынадай формула бойынша жүргізіледі:

көлемі бойынша ($V_{ж}$, м³):

$$V_{ж} = V_{тожх} n_k$$

массасы бойынша ($m_{ж}$, кг):

$$m_{ж} = m_{тожх} n_k$$

мұндағы n_k – жылдағы күннің саны.

22. Коммуналдық қалдықтардың орташа тығыздығын анықтау, коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуының маусымдық және тәуліктік біртекті емес коэффициентін анықтауға қосымша мынадай есеп жүргізіледі:

1) коммуналдық қалдықтардың орташа тығыздығын анықтау ($g_{ор}$, кг/м³) мынадай формула бойынша жүргізіледі:

$$q_{ср} = m/V,$$

мұндағы m және V - есептік бірлікте тиісінше массасы мен көлемі бойынша коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуының жылдық немесе орташа маусымдық нормативтері;

2) коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуының маусымдық біртекті емес коэффициентін ($k_{бe}$) анықтау мынадай формула бойынша жүргізіледі:

көлемі бойынша:

$$K_{бe} = V_{ом}/V_{ж}$$

массасы бойынша:

$$K_{бe} = m_{том}/m_{ж}$$

3) коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуының тәуліктік маусымдық біртекті емес коэффициентін анықтау мынадай формула бойынша жүргізіледі:

көлемі бойынша:

Кмбे= V_{max}.тәу./V_{om}

мұндағы V_{max}.тәу. – маусымда объектідегі коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуының ең жоғарғы тәуліктік көлемі, м3

массасы бойынша:

Kсн= m_{max}.тәу./V_{om}

мұндағы m_{max}.тәу.– маусымда объектідегі коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуының ең жоғарғы тәуліктік массасы, кг.

23. Нақты және есептік жылдық көлемді салыстыру үшін коммуналдық қалдықтардың пайда болуы мен жинақталуының есептік бірлікте белгіленген жылдық нормативтері есептік бірліктің санына көбейтіледі. Алынған коммуналдық қалдықтардың түзілуінің есептік жылдық көлемінің айырмасы олардың дәл сол объектіде бір жыл ішінде нақты жинақталуының бес пайзызынан аспауға тиіс. Есепті және нақты деректерде бес пайзыздан артық айырма болған жағдайда коммуналдық қалдықтардың түзілуінің сараланған нормативтері олар түзілетін негізгі объектілер бойынша талап етілген қателіктермен нәтижеге шыққанға дейін түзетіледі.

Коммуналдық қалдықтардың
түзілу және жинақталу
нормаларын есептеудің
қағидаларына
1-қосымша

Тұрғын үй қоры мен тұрғын емес үй-жайлар объектілерінің тұрларі

№	Коммуналдық қалдықтар жинақталатын объектілер	Есептік бірлік
1	Жайлар және жайлар емес үйлер	1 тұрғын
2	Жатақханалар, интернаттар, балалар үйлері, қарттар үйлері және сол сияқтылар	1 орын
3	Қонақ үйлер, санаторийлер, демалыс үйлері	1 орын
4	Балабақшалар, бөбекжай және басқа да мектепке дейінгі мекемелер	1 орын
5	Мекемелер, ұйымдар, оғистер, кенселер, банктер, байланыс бөлімшелері	1 қызметкер
6	Емханалар, медициналық орталықтар	1 келіп кету
7	Ауруханалар, өзге де емдеу-сауықтыру мекемелері	1 тәсек-орын
8	Мектептер және өзге де оқу орындары	1 окушы
9	Мейрамханалар, дәмханалар, басқада көніл көтеретін ғимараттар және қоғамдық тамактану мекемелері	1 отыратын орын
10	Театрлар, кинотеатрлар, концерт залдары, тұнгі клубтар, ойынханалар, ойын автоматтарының залы, интернет-кафелер, компьютерлік клубтар	1 отыратын орын

11	Мұражайлар, көрмелер	Жалпы аланы 1 м ²
12	Стадиондар, спорт аландары	Жоба бойынша 1 орын
13	Спорт, би және ойын залдары	Жалпы аланы 1 м ²
14	Азық-түлік, өнеркәсіптік тауар дүкендері, супермаркеттер	Сауда аланы 1 м ²
15	Машиналардан сату	Сауда орнының 1 м ²
16	Базарлар, сауда павильондары, дүнгіршектер, сөрелер	Сауда аланы 1 м ²
17	Өнеркәсіптік, азық-түлік тауарларының көтерме базалары, қоймалары	Жалпы аланы 1 м ²
18	Тұрмыстық қызмет көрсету үйі: халыққа қызмет көрсету	Жалпы аланы 1 м ²
19	Вокзалдар, автовокзалдар, әуежайлар	Жалпы аланы 1 м ²
20	Жагажайлар, жолдардан көше сметалары	Жалпы аланы 1 м ²
21	Дәріханалар	Сауда аланы 1 м ²
22	Автотұрактар, автомобильді жуу орындары, АЖС	1 машина-орын
23	Автомобиль шеберханалары	1 жұмысшы
24	Гараж кооперативтері, гараждар, паркингтер	1 гаражға
25	Шаштараздар, косметикалық салондар	1 жұмыс орны
26	Kір жуатын орындар, химиялық тазалау орындары, тұрмыстық техниканың жөндеу орындары, тігін ателье	Жалпы аланы 1 м ²
27	Зергерлік, аяқ киімді, сагаттардың жөндеу шеберханалары	Жалпы аланы 1 м ²
28	Кішігірім жөндеу және қызмет көрсету орындары (кілттер жасау және сол сияқтылар.)	1 жұмыс орны
29	Моншалар, саunalар	Жалпы аланы 1 м ²
30	Қала аумағында жаппай іс-шаралар ұйымдастыратын занды, саябақ қалдықтары	1000 катысушы
31	Бау-бакша кооперативтері	1 участке

Коммуналдық қалдық

түзілу және жинақ-

нормаларын есепте-

қағидалары

2-қосымша

Нысан

Тұрғын үй қоры объектісінің коммуналдық паспорты

Елді мекен, аудан, облыс _____

1. Мекенжайы _____

2. Қабаттылығы _____

3. Үйдің нөмірі _____

4. Тұрып жатқан адамдардың саны, адам _____

5. Жайлыштық деңгейі:

- а) су құбырының, газдың, кәріздің болуы _____
б) жылу беру түрі (орталықтан, пешпен, жергілікті) _____
в) отынның түрі - көмір (тас көмір, қоңыр темір), ағаш отын, газ _____
г) қоқыс құбырының болуы _____
д) аула аумағының алаңы, м² _____
жасыл екпелер бар _____
жабыны қатты _____
оның ішінде жаяусоқпактар _____
6. Контеинерлердің түрі, олардың саны және сыйымдылығы _____
7. Қалдықтарды шығару кезеңділігі _____
8. Тамақ қалдықтары мен қайталама шикізатты бөлек жинау жүргізіле ме (қандай және қанша)

9. Қайталама шикізатты шығару кезеңділігі _____
10. Тамақ қалдықтарын шығару кезеңділігі _____
11. Қауіпті қалдықтарды бөлек жинау жүргізіле ме (қандай және қанша фракция)

Қолдары:

Т.А.Ә. (болған жағдайда), лауазымы

Нысан

Тұрғын емес үй-жайлар объектілерінің коммуналдық паспорты

- Елді мекен, аудан, облыс _____
1. Объектінің атауы _____
2. Мекенжайы _____
3. Жапсарлас салынған немесе жеке тұрған (соңғысының қабатын көрсету қажет)
4. Есеп айырысу бірліктерінің саны (қызметкерлер және т. б.) _____
5. Тәулігіне өткізу қабілеті: _____
ойын-сауық кәсіпорындары үшін (орын саны) _____
қоғамдық тамақтану кәсіпорындары үшін (тағам түрі) _____
6. Қызмет көрсететін персоналдың саны, адам _____
7. Үй-жайдың жалпы алаңы, м² _____
сауда алаңы _____
қоймалық және қосалқы алаң _____
8. Аула аумағының алаңы, м² _____
жасыл екпелер бар _____

жабын қатты _____

9. Контеинерлердің типі, олардың саны және сыйымдылығы _____

10. Қалдықтарды шығару кезеңділігі _____

11. Тамақ қалдықтары мен қайталама шикізатты бөлек жинау жүргізіле ме (қандай және қанша)

12. Қайталама шикізатты шығару кезеңділігі _____

13. Тамақ қалдықтарын шығару езендейтілігі _____

14. Қауіпті қалдықтарды бөлек жинау жүргізіле ме (қандай және қанша фракция)

Қолдары:

Т.А.Ә. (болған жағдайда), лауазымы

Коммуналдық қалдықтардың
түзілу және жинақталу
нормаларын есептеудің
қағидалары
З-қосымша
Формасы

Бастапқы жазба бланкісі

(күні)

объектісі

бойынша _____

(атауы, мекенжайы)

Контеинердің р/с №	Жиналған қалдықтар қабатының биіктігі, h, м	Контеинер негізінің алаңы, S, м ²	Контеинердегі қалдықтардың көлемі, V, h*S, м ³	Қалдықтар тиелген контеинердің массасы (қоқыс тасығыш), m ³ , кг	Бос контеинердің массасы (қоқыс тасығыш), m ³ , кг	К
1						
2						
...						
Тәулік ішіндегі жиныны			Vтәу			M

Коммуналдық қалдық
түзілу және жинақ
нормаларын есепте

қағидалары
4-қосымша
Нысан

Объектілердің топтары бойынша коммуналдық қалдықтардың түзілу мен жиналудының жиынтық айлық (маусымдық) ведомосі

20 жылғы " " бастап " " дейін

Жайлылық типі

Колдары

Т.А.Ә. (болған жағдайда), лауазымы

Коммуналдық қалдықтардың
түзілу және жинақталу
нормаларын есептеудің
қағидалары
5-қосымша
Нысан

Коммуналдық қалдықтардың түзілуді мен жинақталуының жиынтық жылдық ведомоси

Жайлылық типі

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Барлығы _____

Тәулігіне орташа _____

Колдары _____

Т.А.Ә. (болған жағдайда), лауазымы